

„Media masowe wobec przemocy i terroryzmu”
(Konferencja naukowa, Warszawa, 26 czerwca 2008 r.)

Dnia 26 czerwca 2008 roku w Warszawie odbyła się konferencja naukowa, której tematyka koncentrowała się na mediach masowych i ich stosunku wobec przemocy i terroryzmu. Organizatorem sesji był prof. dr hab. Janusz Adamowski – ówczesny dyrektor Instytutu Dziennikarstwa Uniwersytetu Warszawskiego. Spotkanie rozpoczęło się o godz. 10.00 w Pałacu Kazimierzowskim przy ul. Krakowskie Przedmieście. Celem konferencji było omówienie i podsumowanie różnorodnych aspektów funkcjonowania szeroko rozumianych mediów masowych i ich relacji wobec terroryzmu.

Obrady zainaugurował o. prof. dr hab. Leon Dyczewski referatem *Media o terroryzmie i terroryzm w mediach*. Reprezentant Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego zwrócił uwagę, że media, zwłaszcza telewizja, nie mogą żyć bez terroryzmu. Relacjonując ataki terrorystyczne, media żerują na ludzkich dramatach, ukazując je jako igrzyska. Kontakt z mediami powinien być dla odbiorcy przyjemnością. Media mają zaspokajać potrzebę przyjemności i ciekawości. Autor podkreślił, że współczesnej kulturze brakuje wzorców użytkowania mediów, co może być przyczyną promowania przemocy i traktowania jej w kategoriach zabawy.

Prof. dr hab. Tomasz Goban-Klas z Uniwersytetu Jagiellońskiego wygłosił referat „*Terrorizacja*” – *wstrząsające wydarzenia medialne jako element kultury strachu*. Badacz akcentował potrzebę stworzenia samoistnej dziedziny naukowej – medioznawstwa, która zajęłaby się nie tylko opisywaniem zjawisk związanych z mediami i wywoływanych przez media, ale zaczęłaby badać i tworzyć teorie medioznawcze. Referent postulował odwołanie się do teorii socjologicznych i politologicznych, m.in.: teorii społeczeństwa ryzyka, teorii widzenia społeczeństwa scentralizowanego, teorii polityki strachu, teorii wydarzeń medialnych i teorii kultywacji.

Kontynuując tematykę terroryzmu, prof. dr hab. Krystyna Doktorowicz z Uniwersytetu Śląskiego przedstawiła referat *Terroryzm jako ekstremalna forma komunikowania politycznego*. Prelegentka zwróciła uwagę słuchaczy na fakt, że terroryzm jako istotna forma komunikowania politycznego nie ma znaczenia militarnego, lecz służy komunikowaniu świata polityki z terrorystami. Terror natomiast, zdaniem autorki, ma znaczenie symboliczne, a jego cel to wpływanie i generowanie decyzji politycznych. W dalszej części wystąpienia badaczka dogłębnie

przeanalizowała cele organizacji terrorystycznych. Do najważniejszych należą: zwrócenie uwagi opinii społecznej na organizację terrorystyczną, zwrócenie uwagi mediów, demonstracja siły, demonstracja słabości państwa, ataki na symbole powszechnie znane i cenione.

Stanowisko wobec terroryzmu dwóch znanych postaci związanych ze światem mediów przedstawił prof. dr hab. Kazimierz Wolny-Zmorzyński reprezentujący Uniwersytet Jagielloński. W referacie pt. *Oriany Fallaci i Ryszarda Kapuścińskiego spojrzenie na zjawisko terroryzmu* autor zauważył, że Oriana Fallaci utożsamiała terroryzm z muzułmanami. Ekspansywna kultura islamska stanowiła – jej zdaniem – źródło zagrożenia dla kultury chrześcijańskiej, dlatego dążyła do podziału świata, do wytyczenia sztywnych granic, nieprzenikania się kultur. Ryszard Kapuściński natomiast prowadził do poznania i zrozumienia innej kultury, w tym także działania terroru, jako formy komunikowania.

Kolejnych dwóch referentów posłużyło się metodą analizy zawartości, aby przedstawić problem przemocy i terroryzmu na łamach prasy. Prof. dr hab. Ignacy S. Fiut z Akademii Górniczo-Hutniczej skoncentrował się na Obrazie *przemocy w prasie bezpłatnej*. Badacz przypomniał, że ten typ prasy spełnia głównie funkcję rozrywkową, gdyż 70% jej objętości zajmują reklamy, a jedynie 30% stanowi materiał dziennikarski. Ten segment rynku został zdominowany przez dwóch graczy, tj. dziennik „Metro” i kolportowany dwa razy w tygodniu (w poniedziałek i czwartek) tygodnik „Echo Miasta”. Z przeprowadzonej analizy wynika, że „Metro” funkcjonujące jak klasyczny tabloid traktuje przemoc jako przynętę na czytelników. Artykuły są zabarwione emocjonalnie bez rzetelnego zbadania opisywanego problemu. Redakcja „Echa Miasta” natomiast nie straszy przemocą – sygnalizuje jej istnienie i radzi jak się przed nią zabezpieczyć.

Drugi referat pt. *Rola francuskiej mniejszości muzułmańskiej w zamieszkach w 2005 roku w optyce francuskich tygodników opiniotwórczych* wygłosiła mgr Katarzyna Gajlewicz reprezentująca Uniwersytet Warszawski. Poddając analizie zawartości trzy magazyny opinii: „L’Express”, „Le Point” i „Le Nouvel Observateur” zauważyła, że społeczność francuska nie wyraża jakichkolwiek chęci do działania na rzecz poprawy relacji z Muzułmanami. Muzułmanie natomiast wykazują większe zainteresowanie krajem rdzennym niż Republiką, ponieważ w najmniejszym stopniu czują się Francuzami. Autorka podkreśliła, że społeczność muzułmańska nie stanowi grupy docelowej badanych czasopism, co w znacznym stopniu wpływa na sposób jej prezentowania na łamach badanych magazynów.

Dr hab. Bogusław Nierenberg z Uniwersytetu Jagiellońskiego w swoim referacie *Między wymianą a produkcją na własne potrzeby (terroryści – mistrzowie zarządzania informacją)* zaproponował spojrzenie na terroryzm przez pryzmat ekonomii, polityki i zarządzania. Badacz na bazie licznych przykładów pokazywał, że terroryzm bez mediów byłby niczym, bo dopiero dzięki mediom staje się jednocześnie swoistego rodzaju spektaklem medialnym i pożywką dla mas.

Kolejny referat *Media masowe wobec zagrożeń terroryzmu – standardy wypracowane przez Radę Europy* wygłosiła przedstawicielka Uniwersytetu War-

szawskiego dr Alicja Jaskiernia. Główny trzon wystąpienia stanowiło omówienie standardów prawnych wypracowanych w orzecznictwie sądowym i mechanizmy postępowania wobec zagrożeń terroryzmu. Autorka przypomniała ponadto, że Rada Europy umieściła kontekst terroryzmu w optyce praw człowieka.

Terroryzmem w świecie Internetu zajął się dr Łukasz Szurmiński z Uniwersytetu Warszawskiego. W referacie *Cyberterroryzm i cyberwojna – różne oblicza tego samego zjawiska* podkreślił nieostrość pojęć cyberterroryzm, cyberwojna. Analizując możliwości i sposoby penetracji stron internetowych, wysnuł wniosek, że w obydwu przypadkach techniki i środki działania są te same. Różnica natomiast polega na tym, że w cyberterroryzmie mamy do czynienia z działaniem niezorganizowanym, a w cyberwojnie jest to działanie zorganizowane z przyzwoleniem państwa.

W dyskusji o mediach masowych i terroryzmie nie sposób pominąć organizacji terrorystycznych, takich jak Hezbollah i Hamas. Dr Adam Krawczyk reprezentujący Uniwersytet Śląski poświęcił im swoje wystąpienie zatytułowane *Wykorzystanie środków masowego przekazu przez organizacje terrorystyczne na przykładzie Hamasu i Hezbollahu*. Referent przybliżył historię powstania obydwu grup, skupiając się na filozofii ich działania. Wystąpienie zakończył konstatacją, że media masowe są swoistego rodzaju tubą tychże organizacji, są wpisane w sposób ich funkcjonowania we współczesnym, zglobalizowanym świecie.

Ostatni referat na konferencji *Media lokalne wobec przemocy* wygłosił dr Jerzy Pałosz z Akademii Górniczo-Hutniczej. Autor poddał analizie zawartości trzy tytuły należące do koncernu Polska Presse: „Dziennik Bałtycki”, „Dziennik Zachodni” i „Dziennik Krakowski”. Z przeprowadzonych przez autora badań wynika, że redakcje pomijają tematykę związaną z terroryzmem, drukują jedynie krótkie informacje zaczerpnięte z serwisów Polskiej Agencji Prasowej. Pojawia się natomiast szereg artykułów traktujących o przemocy. W latach 2001–2007 na łamach badanych dzienników wzrosła liczba publikacji dotyczących zabójstw i najcięższych przestępstw przy jednoczesnym, systematycznym spadku liczby tych czynów karalnych w Polsce. Badacz stwierdził, że lokalne media drukowane, fascynując się przemocą, doprowadzają do tabloidyzacji tytułów. Tę tendencję widać wyraźnie od 2004 roku, czyli od pojawienia się dziennika „Fakt” koncernu Axel Springer Polska.

Konferencja zakończyła się dyskusją na temat metodologii naukowej stosowanej w badaniach medioznawczych, ze szczególnym uwzględnieniem badań Internetu. Poruszono także kwestię terminologii, nawiązując do wystąpienia prof. dr hab. Tomasza Gobana-Klasa. Organizator, prof. dr hab. Janusz Adamowski, dziękując wszystkim za przybycie, zastanawiał się nad przyczynami niskiej frekwencji, pytając o stan i kondycję środowiska naukowego zajmującego się środkami masowego komunikowania. Obrady zostały zakończone uroczystością jubileuszową prof. dr hab. Alojzy Haliny Satkiewicz.